28.9.2023

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 14/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Tuomioistuinviraston lausunto

Tuomioistuinvirasto on oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva itsenäinen virasto, jonka tehtävänä on huolehtia tuomioistuinten keskushallintotehtävistä ja toiminta-edellytyksistä.

Tuomioistuinvirasto pitää esityksen tavoitetta tahdosta riippumattomassa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvan parantamisesta ja Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteiden täyttämisestä sinänsä kannatettavana. Hallituksen esityksessä potilaan oikeussuoja on kuitenkin ehdotettu järjestämään tavanomaisesta poikkeavalla tavalla. Oikeussuojakeinon poikkeuksellisuuden ja sille vaihtoehtoisen muutoksenhakumahdollisuuden osalta Tuomioistuinvirasto viittaa korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoon hallituksen esityksen luonnoksesta (15.7.2022). Tuomioistuinvirasto pitää hyvänä hallituksen esityksessä esiin tuotua mahdollisuutta selvittää ja arvioida erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon oikeusturvalautakuntien asemaa ja tehtäviä sosiaali- ja terveydenhuollossa käytettävien rajoitustoimenpiteiden osalta (s. 24).

Lainsäädäntöä esitetyllä tavalla muutettaessa on huomioitava, että se lisää huomattavasti työtä lääkehoitopäätöksiä tekevissä sairaaloissa ja muutoksenhakuja ensiasteena käsittelevissä hallinto-oikeuksissa, mikä edellyttää esityksessäkin kuvatulla tavalla lisärahoitusta.

Hallituksen esityksessä esitetyn arvion mukaan valituksia tahdosta riippumattomasta lääkehoidosta saapuisi hallinto-oikeuksiin 800–1000 valitusta vuodessa. Esityksestä arvioidaan aiheutuvan kuuden tuomarin henkilötyövuoden lisätyömäärän tarve (s. 16). Tuomioistuinvirasto toteaa, että arvio uudistuksen vaikutuksesta hallinto-oikeuksien työmäärään on kehittynyt oikeaan suuntaan esityksen jatkovalmistelussa. Tosin myös lääkehoitopäätösten käyttöala on laajentunut jatkovalmistelussa. Koska työmäärän lisääntymisen suuruusluokkaan liittyy epävarmuustekijöitä, on ehdottoman tärkeää, että uudistuksen vaikutusta hallinto-oikeuksien asiamääriin

seurataan ja tuomioistuinten lisärahoituksen tarpeeseen reagoidaan tarvittaessa nopeastikin valtion talousarviossa tai lisätalousarvioissa.

Lääkehoitopäätöksistä tehdyt valitukset on käsiteltävä hallinto-oikeudessa kiireellisinä. Asiat eivät ole vain lain mukaan kiireellisesti käsiteltäviä, vaan ne edellyttävät kiireellistä käsittelyä myös asian luonteen vuoksi. Asiat tullaankin käsittelemään nopeasti siitä huolimatta, osoitetaanko tuomioistuimille lisärahoitusta. Lisärahoituksen myöntämättä jättäminen tai lisärahoituksen puutteellisuus aiheuttaisi kuitenkin jo nykyisellään pitkien käsittelyaikojen pitenemisen muissa, ei niin kiireellisissä asiaryhmissä kuten esimerkiksi maankäyttöä ja rakentamista koskevissa asioissa. Yksi hallituksen tavoitteista on sujuvoittaa ja nopeuttaa kaavoitus-, lupa- ja valitusprosesseja. Tällaisten tavoitteiden toteutuminen vaikeutuu entisestään, jos tuomioistuinlaitokselle ei myönnetä tarvittavaa lisärahoitusta.

Ylijohtaja Riku Jaakkola

Päällikkö, Anu Koivuluoma
tuomioistuinten tuki ja yhteiskuntasuhteet

Käyntiosoite: Silkkitehtaantie 5 C, Vantaa • Postiosoite: PL 100, 00085 Tuomioistuinvirasto • Vaihde: 029 56 50500
Besöksadress: Silkesfabriksvägen 5 C, Vanda • Postadress: PB 100, 00085 Domstolsverket • Växel: 029 56 50440
tuomioistuinvirasto@oikeus.fi • www.tuomioistuinvirasto.fi